

معنویت در سیاست از منظر اندیشه های قرآنی امام خامنه ای

حسین شیدائیان^۱

چکیده

« معنویت » بنیان و جان مایه نظام آفرینش و همزاد خلقت انسان است. بر این مبنا همه اشیاء و عناصر هستی « جسم و پوست » به شمار می آیند که هرکدام به قدر استعدادشان از « روح » و « عالم معنا » بهره مندند. ارزش های معنوی دین، نقش اول و تأثیر گذار در حیات اجتماعی - سیاسی انسان دارد و از سوی دیگر پویایی روح معنویت در توانمند سازی و بالندگی کالبد سیاست، مهم ترین اصول تغییر ناپذیر انقلاب شکوهمند اسلامی است. بنابراین جاودانگی و سرافرازی نظام جمهوری اسلامی مرهون آمیختگی معنویت در عرصه های مختلف سیاسی نظام اسلامی است. این مقاله با بررسی اجمالی آثار منتشر شده امام خامنه ای (مد ظله)، اندیشه های قرآنی معظم له در موضوع آمیختگی معنویت در سیاست و جلوه های این پیوستگی در عرصه سیاسی نظام اسلامی را به اختصار تبیین می نماید. یافته های تحقیق نشان می دهد در منظومه فکری امام خامنه ای (مد ظله) مفاهیم جدید و مدرن سیاسی با مبانی قرآنی بازخوانی، باز آفرینی، تحلیل و تفسیر می گردد. از منظر اندیشه های قرآنی معظم له در فرهنگ و مکتب جامع، انسان ساز، حیات بخش و تمدنی اسلام ناب محمدی (ص) معنویت به سیاست جهت می بخشد و هدایت جوامع بشری و سعادت و کمال انسان را تا ابد تضمین می کند. التزام عملی سیاستمداران در شکوفایی و تبلور شاخصه های معنویت در سیاست بر مبنای منظومه اندیشه های قرآنی امام خامنه ای (مد ظله) منشأ مشروعیت دینی و مقبولیت مردمی درونی نظام اسلامی و برجسته ترین مؤلفه عزت، اقتدار نظام جمهوری اسلامی و در نهایت استیصال دشمنان در عرصه رویارویی همه جانبه با نظام مقتدر اسلامی است.

واژگان کلیدی: معنویت، سیاست، آموزه های وحی، اندیشه های قرآنی، امام خامنه ای

۱- پژوهشگر پژوهشگاه علوم اسلامی امام صادق؛

مقدمه

شخصیت قرآنی امام خامنه‌ای (مد ظله العالی) برآیند سال‌ها مداومت بر تلاوت و تدبر، درک عمیق و صحیح آیات قرآن و بیان مفاهیم و معانی متعالی وحی در اندیشه‌های تفسیری معظم له است. نور هدایت و عنایت‌های آموزه‌های وحی در همه زوایای زندگی ایشان پرتو افکنده است و تار و پود منظومه فکری و سیره مدیریتی و رهبری امام خامنه‌ای (مد ظله العالی) بر مبنای اصول متقن معارف دینی و آموزه‌های وحیانی قوام یافته است. بنا براین در منظومه فکری و اندیشه‌های فرهنگی و یافته‌های تفسیری ایشان، نکات بدیع و اشارات عمیق معرفتی و تاریخی، سیاسی و اجتماعی از مضامین و محتوای آموزه‌های وحی به روشنی مشاهده می‌گردد. تدوین اثر گرانبهای «طرح کلی اندیشه‌های اسلامی در قرآن» نمونه‌ای از انوار تابناک مضامین و معارف آیات وحی است که سپهر اندیشه سیاسی معظم له را نورانی و عطرآگین ساخته است.

همه تدابیر و تلاش‌های امام خامنه‌ای (مد ظله) در جایگاه رهبری و مرجعیت دینی، نهادینه سازی گفتمان جامعیت فرهنگ قرآن در افق اندیشه و تبلور کاربست‌های گوناگون آن در گستره اقشار مختلف جامعه اسلامی است تا آموزه‌های حیات بخش و انسان ساز «وحی» از مهوریت تحمیل شده دوران‌های متوالی تاریخ اسلام رهایی یابد و به متن زندگی مسلمانان بازگردد و تمدن نوین اسلامی احیا شود.

مجموعه مضامین و تعبیر عمیق قرآنی آمیختگی معنویت در سیاست در منظومه فکری و اندیشه سیاسی ایشان از سال‌های آغازین گام‌های حضور در میدان مبارزات سیاسی و مدیریتی تا عصر حاضر، وسیع و گسترده است. این مقاله تنها بخش مختصری از اندیشه قرآنی معظم له در پیوستگی و آمیختگی معنویت در سیاست برگرفته از محتوای آموزه‌های وحی را در حد گنجایش و تدوین یک مقاله کوتاه برای مخاطبان عزیز به رشته تحریر در آورده است.

مفهوم شناسی

۱. معنویت

معنوی مربوط به باطن، درون، فکر و عقل یا احساس است و معنویت مجموعه جنبه‌های فکری، اخلاقی، فرهنگی و عاطفی انسان یا محصولات فرهنگی اوست^۱. معنویت مصدر جعلی، منسوب به معنا و معنا در

^۱ انوری، حسن، فرهنگ بزرگ سخن، ج ۷، ص ۷۱۸۲، انتشارات سخن، ۱۳۸۱.

لغت ، باطن و واقعیت در مقابل صورت و ظاهر است^۱ و به مجموعه فرآورده های عقل ، فکر ، عاطفه و مجموعه آن چه دارای ارزش و اعتبار غیر مادی است معنویات گویند^۲

امام خامنه ای (مد ظله) « کار معنویت را کار دلدادگی به عالم معنا »^۳ تبیین می کند و « ارتباط با خدا، کار برای رضای او، تقوا و انجام تکلیف »^۴ را بخشی از مهم ترین مؤلفه ها و شاخص های شکل یابی و تجلی معنویت می داند .

با توجه به این شاخصه ها و تعاریف و نیز کاربرد واژه ای و ترکیبات وصفی ، مفهومی و مصداقی یا تفسیری از معنویت در منظومه فکری امام خامنه ای (مدظله العالی)، چنین استنباط می گردد که معنویت در اندیشه معظم له به مجموعه ای از اعتقادات ، باور ها و ارزش های متعالی و انسان ساز و تمدن ساز دینی اطلاق می شود که در همه عرصه های مدیریتی و سطوح زندگی مردم نظام اسلامی جریان دارد . بدیهی است قلمرو مفهومی و کارکردی این معنویت اصیل و حیانی با تَوَهّمات عرفان های دروغینِ نوظهور و اغواگر و نیز معنویتِ خود ساخته و فریبنده راهزنان ارزش های انسان ساز اسلام ناب محمدی (ص) فرسنگ ها راه فاصله دارد .

۲. سیاست

اندیشمندان اسلامی تعریف های متفاوتی از سیاست بیان کرده اند . فارابی رابطه فرمان دهی و فرمان بری و خدمات حکومت را سیاست می نامد . غزالی سیاست را به معنی اصلاح جامعه و مردم برای نجات دنیا و آخرت بیان می کند .^۵ ابن سینا سیاست را به معنی برنامه ریزی برای سعادت آدمی می داند^۶ ابن خلدون سیاست را معادل قدرت حکومت معرفی می کند^۷

امام خمینی کارکرد های سیاست در جوامع انسانی را به سه بخش :

^۱ دهخدا ، علی اکبر ، لغت نامه دهخدا ، مؤسسه انتشارات و چاپ دانشگاه تهران ، ۱۳۷۲ . ذیل واژه معنا

^۲ صدری افشار ، غلامحسین ، فرهنگ فارسی امروز ، ص ۱۰۶۳ ، مؤسسه نشر کلمه ، ۱۳۷۳ .

^۳ ۲ / ۸ / ۱۳۸۹ بیانات در دیدار جمعی از اساتید و فضلا و طلاب نخبه حوزه علمیه قم دسترسی در

<https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=۲۶۴۱۸>

^۴ ۱۸ / ۳ / ۱۳۶۸ بیانات در جمع نیروها و فرماندهان کمیته های انقلاب اسلامی ؛ دسترسی در

<https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=2080>

^۵ ابوالحمد ، عبدالحمید ، مبانی علم سیاست ، ص ۱۴ و ۱۶ ، انتشارات توس ، ۱۳۶۸ .

^۶ ر . ک ، حفا الفاخوری و خلیل الجر ، تاریخ فلسفه در جهان اسلامی ، ترجمه عبدالمحمد آیتی ، ص ۵۱۴ ، انتشارات کتاب زمان ، ۱۳۵۸ .

^۷ عزتی ، ابوالفضل ، سیاست در اسلام ، ص ۱۵۲ ، انتشارات هدی ، ۱۳۶۱ .

الف - سیاست دینی

ب - سیاست حیوانی

ج- سیاست شیطانی ؛ تقسیم می نماید و سپس قلمرو مفهومی و کاربری سیاست صحیح اسلامی را این گونه تبیین می کند : « سیاست این است که جامعه را هدایت کند و راه ببرد، تمام مصالح جامعه را در نظر بگیرد و تمام ابعاد انسان و جامعه را در نظر بگیرد، و اینها را هدایت کند به طرف آن چیزی که صلاحشان هست، صلاح ملت هست ، صلاح افراد هست و این مختص به انبیاست. دیگران این سیاست را نمی توانند اداره کنند. این مختص به انبیا و اولیاست و به تبع آن ها [مختص] به علمای بیدار اسلام»^۱

مفهوم سیاست در نگاه معرفتی امام خامنه ای (مد ظله العالی) : « یعنی اداره ی درست جامعه؛ این جزو دین است.»^۲ «اسلام سیاسی یعنی اسلامی که سیاست اداره ی جامعه را و مدیریت جامعه را برعهده می گیرد ؛ یعنی اسلام می شود مدیر جامعه»^۳.

معظم له با نفی برداشت های غلط و ناصواب از این مفهوم عمیق دینی ، افکار عمومی را به سنجش و بازشناسی مرزهای «سیاست بازی» و «فریب شیطانی» از قلمرو سیاست صحیح دینی فرا می خواند : « سیاست به معنای پشت هم اندازی و فریب و دروغ گفتن به افکار عمومی مردم ، مطلوب اسلام نیست.»^۴

آموزه های وحی سرچشمه معرفت دینی

مکتب حیاتبخش و انسان ساز اسلام ناب محمدی (ص) تکمیل کننده قوانین دیگر ادیان توحیدی و ابراهیمی است . قرآن کریم ، مکتب اسلام را جامع ترین دین الهی و آموزه های وحیانی را منبع غنی ، جامع و پایان ناپذیر همه موضوعات معرفتی ، سیاسی ، اقتصادی ، دفاعی ، اجتماعی ، فرهنگی ، اخلاقی و مدیریتی به جوامع

^۱ امام خمینی ، روح الله ، صحیفه امام ، ج ۱۳ ، ص ۴۳۲ ، مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی ، تهران ، ۱۳۸۹ .

^۲ ۵ / ۵ / ۱۳۸۱ . بیانات در دیدار اعضای ستادهای نمازجمعه دسترسی در ۳۱۳۳-[https://farsi.khamenei.ir/speech-](https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=3133)

^۳ ۲۵ / ۱۲ / ۱۳۹۴ . بیانات در دیدار اعضای مجمع نمایندگان طلاب و فضلای حوزه علمیه قم دسترسی در ۳۲۷۶۳-[https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=](https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=32763)

^۴ ۳۱ / ۵ / ۱۳۹۵ . بیانات رهبر معظم انقلاب اسلامی در دیدار جمعی از ائمه جماعات مساجد استان تهران دسترسی در ۳۴۱۰۹-[https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=](https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=34109)

بشری معرفی می کند . جاودانگی قوانین اسلام و هم خوانی آن با عقل و فطرت انسانی از افق هدایت بخش وحی ، بهترین دلیل اثبات این موضوع است.

آیه ۸۹ سوره نحل وَ نَزَّلْنَا عَلَيْكَ الْكِتَابَ تِبْيَانًا لِّكُلِّ شَيْءٍ وَ هُدًى وَ رَحْمَةً وَ بُشْرَى لِّلْمُسْلِمِينَ قرآن را تبیین کننده همه اشیاء ، مخلوقات الهی ، معارف و نظامات دینی معرفی می کند . امام خمینی در تفسیر این آیه با توجه به حدیث جَمِيعٌ مَا يَحْتَاجُ النَّاسُ إِلَيْهِ، أَلَّا وَ قَدْ جَاءَ فِيهِ كِتَابٌ أَوْ سُنَّةٌ^۱ می نویسد : قرآن مجید و سنت، شامل همه دستورات و احکامی است که بشر برای سعادت و کمال خود احتیاج دارد روشنگر همه چیز و همه امور است.^۲

امام خامنه ای (مدظله العالی) آموزه های وحی را منشأ همه علوم و معارف می داند : « قرآن برای ما کتاب زندگی است؛ کتاب حکومت است؛ کتاب سیاست است ؛ کتاب عرفان است ؛ همه چیز در قرآن هست »^۳ در منظومه اندیشه ایشان قرآن مأخذ و سرچشمه سیاست های راهبردی و کلان نظام دینی قرار دارد : « در اسلام دین و دولت از یک منبع و یک منشأ سرچشمه می گیرد و آن، وحی الهی است ».^۴

پیوستگی معنویت در سیاست

با اندکی تدبیر علمی و تحقیق تفسیری آیات متعدد در موضوعات «هدایت انسان» ، « حیات انسانی و ایمانی » ، « عقل و فطرت الهی » ، « عمل صالح » ، « آداب و مناسک شریعت » و دیگر آیات مأموریت های الهی « ابلاغ آموزه های دین » و « سیره رهبری انبیای اولوالعزم » ، آمیختگی معنویت در همه ابعاد و زوایای سیاست برای خردمندان و صاحب نظران روشن می گردد . مجموعه این آمیختگی آموزه های وحی در یکدیگر ، قرآن را « نور مبین » معرفی می کند : قَدْ جَاءَكُمْ مِنَ اللَّهِ نُورٌ وَ كِتَابٌ مُبِينٌ ؛ يَهْدِي بِهِ اللَّهُ مَنِ اتَّبَعَ رِضْوَانَهُ (مائده / ۱۵ و

^۱ آن چه مردم به آن احتیاج دارند در کتاب الهی و سنت پیامبر آمده است اصول کافی؛ ج ۱، کتاب فضل العلم، «باب الرد الى الكتاب و السنة» ص ۷۶-۸۰.

^۲ امام خمینی ، روح الله ، ولایت فقیه ، ص ۲۱ ، مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام ، چاپ هفتم ، ۱۳۷۷ ،

^۳ ۱۳۷۲ / ۱ / ۵ بیانات در حرم مطهر رضوی دسترسی در

<https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=۱۷۲۰۸>

^۴ ۳۱ / ۵ / ۱۳۸۵ دیدار با کارگزاران نظام اسلامی دسترسی در <https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=۳۳۴۸>

۱۶) نور همان قرآن کریم است و نشان می دهد که این نور مستقیماً به خدا ارتباط دارد و هدایت بالاصاله و بالذات برای خداست . . . و خداوند قرآن را وسیله هدایت بشر قرار می دهد .^۱

امام خمینی معتقد است که آموزه های مکتب اسلام ، مادیات و اموری طبیعی را در خدمت ارزش های معنوی قرار می دهد . ایشان قرآن را سند اصلی پیوستگی معنویت به دیگر امور محسوس و مادی معرفی می کند : « اتصال معنویت به مادیت و انعکاس معنویت در همه جهات مادیت از خصوصیات قرآن است که افاضه فرموده است. »^۲.

امام خامنه ای ارتباط و اتصال همه امور زندگی انسان ها از جمله نظام سیاسی به خداوند متعال در قرآن را نشانه صحیح و دقیق آمیختگی معنویت دینی در سیاست معرفی می کند : « قرآن همه ی امور سیاسی را، یعنی حکومت را، قانون را، صف بندی های زندگی را، جنگ و صلح را، تعیین دوست و دشمن را و دیگر مظاهر سیاست را، همه و همه را به خدا و دین خدا و اولیای خدا مرتبط می کند^۳ بنا براین در منظومه فکری و اندیشه قرآنی ولایت و امامت جامعه دینی ، رابطه معنویت با سیاست از نوع پیوند و تعامل یا تأثیر متقابل دو جزء یا دو موضوع با یکدیگر نیست بلکه آمیختگی ، پیوستگی و درهم تنیدگی « معنویت در سیاست » مطرح است .

انقلاب اسلامی تجلی آمیختگی معنویت در سیاست

معنویت در گستره سیاست های راهبردی انقلاب و نظام اسلامی یکی از مؤلفه های نقش آفرین برتری سیاسی در همه معادلات سیاست داخلی و بین المللی به شمار می آید و امام خمینی نقش تعیین کننده معنویت و ارزش های والای دین در پیروزی انقلاب شکوهمند اسلامی را به « سلاح معنویت »^۴ تعبیر می کند .

آیه ۲۴ سوره ابراهیم کَلِمَةً طَيِّبَةً كَشَجَرَةٍ طَيِّبَةٍ أَصْلُهَا ثَابِتٌ وَفَرْعُهَا فِي السَّمَاءِ ؛ جامعه ایمانی را به کلمه و شجره طیبه مثال می زند . کلمه طیبه در این آیه اطلاق دارد که شامل کلمه تکوینی ، اعتباری ، عینی و عملی است و ایمان و اعتقادات و دیگر ارزش های دینی را شامل می گردد^۵ امام خمینی انقلاب شکوهمند و نظام مستحکم

^۱ جواد آملی ، عبدالله ، تفسیر تسنیم ، ج ۲۳ ، ص ۱۸۳ و ۱۸۹ .

^۲ صحیفه امام ، ج ۱۷ ، ص ۴۳۴

^۳ ۱۴ / ۴ / ۱۳۶۸ پیام به حجاج بیت الله الحرام دسترسی در <https://farsi.khamenei.ir/message-content?id=۲۱۲۶>

^۴ صحیفه امام ، ج ۱۳ ، ص ۸۴

^۵ تفسیر تسنیم ، ج ۴۳ ، ص ۵۵۸ .

جمهوری اسلامی را «شجره طیبه»^۱ می نامد که بر ریشه های ثابت و مستحکم آموزه های اسلام ناب محمدی (ص) استوار گردیده است . در اندیشه قرآنی امام خامنه ای (مدظله العالی) بنیان های ارزشی و معنوی انقلاب و نظام دینی ؛ امتیاز برجسته و مهم سیاسی انقلاب شکوهمند و نظام مستحکم جمهوری اسلامی در مقایسه با سایر انقلاب ها و نظام های سیاسی جهان است :

« ببینید جوانان عزیز! آنچه که امروز اتفاق افتاده است، این نیست که یک دولتی در کشوری با مواضع خاصی بر سر کار آمده، مثل این که هر دولتی یا هر کشوری یک مواضع خاص سیاسی دارد؛ مسئله‌ی ما و مسئله‌ی جمهوری اسلامی این نیست، مسئله‌ی یک پدیده‌ی عظیم و بتدریج توسعه‌یابنده و ریشه‌دواننده در یک بخش مهمی از دنیاست؛ تشکیل یک نظامی که معنویت، جزو بافت اصلی آن محسوب می‌شود. این یک پدیده‌ی بسیار مهم و مورد نیاز بشریت هم هست، که مورد استقبال قرار گرفته است.»^۲ « پیام انقلاب اسلامی، پیام معنویت، توجه به معنویت، وارد کردن عنصر معنویت در زندگی انسان و توجه به اخلاق و خداست.»^۳ «این انقلاب، اولین سخنش این بود که دوران حاکمیت ارزش های معنوی آغاز شده است»^۴

روح معنویت در طراحی راهبردهای الگوی اسلامی

آیات وحی به آنان که عمل صالح انجام دهند ، زندگی پاکیزه دینی را نوید می دهد : « مَنْ عَمِلَ صَالِحًا مِنْ ذَكَرٍ أَوْ أَثْنَىٰ وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَلَنُحْيِيَنَّهٗ حَيَاةً طَيِّبَةً وَلَنَجْزِيَنَّهُمْ أَجْرَهُمْ بِأَحْسَنِ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ (نحل / ۹۷) انسان می تواند در دنیا با ایمان و عمل صالح به زندگی پاکیزه برسد چون اولاً حیات طیب به بهشت اختصاص ندارد و ثانیاً با معارف اعتقادی ، اخلاقی و اوصاف کمالی می توان در دنیا به حیات پاکیزه رسید .^۵

تمرکز بر تقویت روح معنویت و رشد ارزش ها و تقویت بنیان های معرفتی در تدوین اسناد بالا دستی و راهبرد های نظام اسلامی تضمین کننده سلامت دینی نسل فردا و دستیابی به جامعه زنده و پویای دینی است و امام خامنه ای (مد ظله العالی) در طراحی الگوی اسلامی – ایرانی پیشرفت به این مهم اشاره دارد : « ما بایستی این الگو را جوری تنظیم کنیم که نتیجه‌ی آن این باشد که جامعه‌ی ایرانی ما به سمت معنویت بیشتر پیش برود. البته

^۱ صحیفه امام ، ج ۱۶ ، ص ۳۷۷ .

^۲ ۱۳۸۵/ ۷/ ۲۵ بیانات رهبر معظم انقلاب اسلامی در دیدار دانشجویان نمونه و نمایندگان تشکل های مختلف دانشجویی

دسترسی در ۳۳۵۷ = <https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id>

^۳ ۱۳۷۴/ ۳/ ۲۷۵۵ بیانات در سالگرد امام خمینی . دسترسی در <https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=2755>

^۴ ۱۳۶۹/ ۱۱/ ۱۷ در جمع مهمانان خارجی شرکت کننده در مراسم دهه فجر انقلاب اسلامی . دسترسی در

<https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=2417>

^۵ جواد آملی ، عبد الله ، تفسیر تسنیم ، ج ۴۷ ، ص ۳۶۵ . نشر اسرا ، قم ۱۳۹۷ .

این در جای خود برای ما روشن است، شاید برای خیلی از حضار محترم هم روشن است؛ اما باید برای همه روشن شود که معنویت نه با علم، نه با سیاست، نه با آزادی، نه با عرصه‌های دیگر، هیچ منافاتی ندارد؛ بلکه معنویت روح همه‌ی این‌هاست.^۱

جلوه‌های آمیختگی معنویت در سیاست‌های نظام اسلامی

۱. قصد قربت (انگیزه الهی)

آموزه‌های دینی هر گونه فعالیت در چارچوب مقررات و قوانین و ساختار مسئولیت‌های مدیریتی یا عمومی و اجتماعی نظام اسلامی را عبادت می‌داند و نکته‌ای که همواره باید در انجام این فعالیت‌ها مطرح باشد؛ اخلاص و انگیزه الهی و دوری از وساوس گوناگون شیطانی و شائبه‌های نفسانی در انجام عمل است آیات متعددی در قرآن از جمله «إِنْ صَلَاتِي وَنُسُكِي وَمَحْيَايَ وَمَمَاتِي لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ» (انعام / ۱۶۲) و «صِبْغَةَ اللَّهِ وَمَنْ أَحْسَنُ مِنَ اللَّهِ صِبْغَةً» (بقره / ۱۳۸) و «إِنَّمَا نُطْعِمُكُمْ لِوَجْهِ اللَّهِ» (انسان / ۹) بر اخلاص و رنگ الهی و قصد قربت در همه اعمال و مناسک دینی مؤمنان اشاره دارد

امام خمینی در باره انگیزه الهی در مبارزات و فرایند نهضت اسلامی به آیه قُلْ إِنَّمَا أَعِظُكُمْ بِوَاحِدَةٍ أَنْ تَقُومُوا لِلَّهِ مَثْنَى وَفُرَادَى (سبأ / ۴۶) تمسک می‌جوید: «مهم این است که قیام برای خدا باشد.»^۲ «میزان در اول سیر، قیام لله است هم در کارهای شخصی و انفرادی و هم در فعالیت‌های اجتماعی»^۳ «هر کاری می‌کنید برای خدا باشد. نمایش نباشد»^۴

امام خامنه‌ای (مدظله العالی) نیت خالص و رنگ‌خدایی در فعالیت‌های سیاسی نظام دینی را ضروری می‌داند: «سیاست هم قصد قربت لازم دارد. مسائل سیاسی هم قصد قربت لازم دارد. آن‌که در مسائل سیاسی چیزی می‌گوید و آنکه چیزی می‌نویسد؛ آنکه تحلیل می‌کند و آنکه تصمیم می‌گیرد، بایستی بتواند قصد قربت کند.»^۵

^۱ ۱۳۸۹/۹/۱۰ بیانات در نخستین نشست اندیشه‌های راهبردی، بررسی اندیشه‌های راهبردی الگوی اسلامی - ایرانی پیشرفت

دسترسی در ۱۰۶۶۴ <https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=>

^۲ امام خمینی، روح الله، صحیفه امام، ج ۴، ص ۱۰۹

^۳ همان، ج ۱۸، ص ۵۱۲.

^۴ همان، ج ۸، ص ۱۳.

^۵ ۱۳۷۷/۲/۲۰ در جمع روحانیون دسترسی در ۴۸۲۶۶ <https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=>

از نگاه دینی و قرآنی امام خامنه ای (مدظله العالی) تشخیص سیاسی مردم در شناسایی فرد اصلح در میان نامزد های انتخابات و سپس حضور با شکوه و میلیونی آنان در پای صندوق های رأی مستلزم نیت خالص و الهی است : « . به آنچه که رسیدید و تشخیص دادید، با قصد قربت اقدام کنید؛ با قصد قربت پای صندوق انتخابات بروید»^۱

۲. گونه های تقوای سیاسی

رعایت تقوای الهی و پرهیز از معاصی در رأس مباحث اخلاقی و سلوک معنوی دینی قرار دارد . گونه های تقوای سیاسی در منظومه فکری و اندیشه های قرآنی امام خامنه ای (مدظله العالی) عبارتند از :

۱/ ۲. هوشمندی و مراقبت

آیه ۲۰۱ سوره اعراف مراقبت بر تداوم یاد خداوند متعال را یکی از علائم متقیان بر می شمارد : **إِنَّ الَّذِينَ اتَّقَوْا إِذَا مَسَّهُمْ طَائِفٌ مِّنَ الشَّيْطَانِ تَذَكَّرُوا فَإِذَا هُمْ مُبْصِرُونَ** ؛ متذکر شدن ، بیداری و بصیرت را در پی دارد و بصیرت و بینا شدن به این است که وظیفه را به خوبی تشخیص می دهد و در مقام عمل در نمی ماند .^۲

امام خامنه ای (مدظله العالی) هوشمندی و مراقبت در رفتار هایی که مرزبندی با دشمن در آن رعایت شود ؛ تقوای سیاسی می داند : « تقوای سیاسی یعنی انسان از لغزش گاه هایی که دشمن می تواند از آن استفاده کند ، پرهیز بکند »^۳

۲/ ۲. راستگویی و شفاف سازی

گزارش صحیح و منطبق با واقعیت های میدانی و ارائه کارنامه شفاف و دقیق مدیران سطوح مختلف نظام اسلامی یکی از گونه های برجسته تقوای سیاسی است « **يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَ قُولُوا قَوْلًا سَدِيدًا**) احزاب (۷۰/ ؛ یعنی انسان سخنی درست بگوید که از فساد دور باشد و از شائبه دروغ و بیهوده گویی خالص و پاک ؛ با ظاهر و باطن موافق باشد »^۴

^۱ ۱۳۸۸/ ۲/ ۲۲ در جمع مردم کردستان دسترسی در ۶۶۴۲ <https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=>

^۲ جواد آملی ، عبدالله ، تفسیر تسنیم ، ج ۳۱ ، ص ۶۱۵ .

^۳ (۱۴ / ۳ / ۱۳۹۵) بیانات در مراسم بیست و هفتمین سالگرد رحلت امام خمینی (رحمه الله) . دسترسی در ۳۳۲۵۹

<https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=>

^۴ طبرسی ، تفسیر مجمع البیان ، ج ۸ ، ص ۵۹۴ ، انتشارات ناصر خسرو ، ۱۳۷۲ .

وَ اذْكُرْ فِي الْكِتَابِ إِسْمَاعِيلَ إِنَّهُ كَانَ صَادِقَ الْوَعْدِ (مریم / ۵۴) مراد از صادق الوعد یعنی صدق و راستی در خبرها ، وعده ها و در همه چیز است.^۱

امام خامنه ای (مد ظله) صداقت در مدیران نظام را از گونه های تقوای سیاسی بر می شمارد : « تقوای سیاسی ؛ یعنی انسان در میدان سیاست صادقانه عمل کند .^۲ » « تقوای سیاسی ؛ یعنی هر کس که در کار سیاست است ، سعی کند با مسائل سیاسی صادقانه و دردمندانه و از روی دلسوزی برخورد کند .^۳ »

۳. توکل و گشایش های الهی

اعتماد قلبی به الطاف و عنایات الهی و نیز توکل به خداوند متعال مهم ترین صفت مؤمنان به خصوص مدیران و متخصصان عرصه خدمت رسانی است . توکل واگذاری همه امور به خداوند است و انسان متوکل طالب خیر و صلاح خویش است و حق تعالی را فاعل خیر داند و در تحصیل خیر و صلاح وکیل کند .^۴ « وَ مَنْ يَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ فَهُوَ حَسْبُهُ إِنَّ اللَّهَ بَالِغُ أَمْرِهِ (طلاق / ۳) قُلْ حَسْبِيَ اللَّهُ عَلَيْهِ يَتَوَكَّلُ الْمُتَوَكِّلُونَ (زمر / ۳۸) هر کسی که بخواهد اهل توکل باشد ، منحصرأ باید به خدا توکل کند^۵ »

امام خمینی (ره) نزول برکات و عنایات خاص الهی از مجرای حمایت های فرشتگان مقرب درگاه خداوند متعال را بزرگ ترین دستاورد توکل در پیشرفت کارها می داند : « اتکال به خدا کنید تا جبرئیل امین پشت سر شما با شما همراه باشد، فرشتگان با شما همراه باشند^۶ »

امام خامنه ای (مدظله العالی) نقش معنوی اتکال و اعتماد به عنایت و قدرت الهی در تدبیر امور و حل مشکلات سیاسی و مدیریتی بسیار مؤثر می داند : « عواملی وجود دارند که خارج از محاسبه ی انسانند. اگر انسان به خدا توکل کرد، آن محاسبات در خدمت او قرار خواهد گرفت و خدای متعال به او کمک خواهد کرد. خدا به ملت ایران کمک کرد.^۷ »

^۱ مکارم شیرازی ، ناصر ، تفسیر نمونه ، ج ۱۳ ، ص ۱۰۹ ، دارالکتب الاسلامیه

^۲ ۱۳۸۱/۵/۵۲ بیانات در دیدار اعضای ستادهای نماز جمعه دسترسی در ۳۱۳۳

content?id=<https://farsi.khamenei.ir/speech->

^۳ همان .

^۴ خمینی ، روح الله ، شرح چهل حدیث ، ص ۲۱۴ و ۲۱۷ ، مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی
^۵ جوادی آملی ، عبدالله ، تسنیم ، ج ۶۹ ، ص ۵۱۰ .

^۶ صحیفه امام خمینی ، ج ۶ ، ص ۲۳۴ .

^۷ ۱۳۶۹/ ۶/ ۲۹ . دیدار با فرماندهان سپاه پاسداران انقلاب اسلامی

۴. آزمون الهی در مسئولیت پذیری و خدمت رسانی

همه انسان ها و مؤمنان در معرض امتحان الهی قرار دارند و مؤمنان حقیقی صدق گفتارشان بر صداقت عملکردشان در آزمون الهی محک می خورد تا صف راستگویان هدایت یافته از دروغگویان منحرف جدا گردد

أَحْسِبَ النَّاسُ أَنْ يَتْرَكُوا أَنْ يَقُولُوا آمَنَّا وَهُمْ لَا يُفْتَنُونَ ؛ وَلَقَدْ فَتَنَّا الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ فَلَيَعْلَمَنَّ اللَّهُ الَّذِينَ صَدَقُوا وَ لَيَعْلَمَنَّ الْكَاذِبِينَ (عنکبوت / ۲ و ۳) مؤمن شدن ؛ انسان را از آزمون مصون نمی دارد و ایمان هرکسی با آزمون وی کامل می شود^۱

در اندیشه سیاسی و مدیریتی امام خامنه ای (مد ظله) آزمون الهی مدیران و کارگزاران نظام اسلامی دشوار و پیچیده تر از امتحانات الهی سایر مردم است: « آن چه که برای نمایندگان محترم مجلس، برای مسئولان دولتی، برای مسئولان قضائی، برای نیروهای مسلح، برای روحانیون، برای آن کسانی که مجموعه ای از این ها را با هم دارند، مهم است، این است که با دید نافذ خودشان مواقع امتحان و مواضع امتحان را بشناسند؛ بدانند که این نقطه، نقطه امتحان است؛ غفلت نکنیم. اگر توانستیم از این پیچ خطرناک ، از این نقطه ی حساس ، از این لب پرتگاه به سلامت عبور کنیم، خدا را شاکر باشیم، سپاسگزار باشیم. »^۲ « از دام های دشمن، یکی همین مسائل مالی و اقتصادی و مانند این ها است که باید خیلی مراقبت کرد ، خیلی باید مواظب بود . چون انسان همیشه در معرض امتحان است»^۳

هنگامی که تخت بلقیس را در یک چشم به هم زدن نزد حضرت سلیمان حاضر کردند ؛ فرمود :هَذَا مِنْ فَضْلِ رَبِّي لِيَبْلُوَنِي أَأَشْكُرُ أَمْ أَكْفُرُ (نمل / ۴۰) حضور تخت بلقیس از فضل و قدرت الهی است تا من را بیازماید که آیا شاکر هستم یا کفران نعمت می کنم ؟

^۱ جواد آملی ، عبدالله ، تسنیم ، ج ۶۳ ، ص ۴۶۰ .

^۲ ۱۳۹۲/ ۳/ ۸ . دیدار با نمایندگان مجلس شورای اسلامی ، دسترسی در

<https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=22728>

^۳ ۱۳۹۴/ ۹/ ۴ فرماندهان گردان های بسیج دسترسی در ۳۱۵۱۹ <https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=31519>

امام خامنه ای دو ماه پس از حضور در مسند رفیع ولایت نظام جمهوری اسلامی و امامت مسلمانان جهان بر دشواری و اهمیت آزمون الهی رسالت و مسئولیت رهبری جامعه دینی اشاره می نماید : « لازم نیست تأکید بکنم که این بار مسئولیت ، بسیار سنگین و خطیر می باشد و امتحان الهی هم است. »^۱

۵. آمیختگی معیشت و معنویت (دنیا و آخرت)

همبستگی عقل معاش با عقل معاد و یا تفکیک و حتی تضاد یا تقابل آن ها با یکدیگر معرکه آرای برخی صاحب نظران و نیز منتقدان نظام اسلامی در مجامع علمی است و هنوز هم برخی اندیشمندان آموزه های دین را فقط بر امور معنوی و آخرت گرایی متمرکز می کنند و گروهی دیگر آیات و روایات موضوعات اقتصادی ، فقرزدایی و یا ساماندهی معیشت طبقه متوسط را برجسته می سازند .

آیات متعدد قرآن کریم بر آمیختگی دنیا و آخرت و معیشت و معنویت تأکید دارد . حضرت موسی (ع) از خداوند نیکی دو دنیا را درخواست می نماید : وَ اَكْتُبْ لَنَا فِي هَذِهِ الدُّنْيَا حَسَنَةً وَ فِي الْآخِرَةِ (اعراف / ۱۵۶) توجه به جایگاه دنیوی و اخروی حضرت ابراهیم (ع) : وَ آتَيْنَاهُ أُجْرَهُ فِي الدُّنْيَا وَ إِنَّهُ فِي الْآخِرَةِ لَمِنَ الصَّالِحِينَ (عنکبوت / ۲۷) و شخصیت برجسته حضرت عیسی (ع) در دو جهان : . . . الْمَسِيحُ عِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ وَ جِئَهَا فِي الدُّنْيَا وَ الْآخِرَةِ (آل عمران / ۴۵)

قوم موسی ضمن تذکر به قارون برای تلاش تحصیل آخرت ؛ بهره وری صحیح از نعمت های الهی در دنیا را نیز یادآور شدند : وَ لَا تَتَّبِعْ نَفْسَكَ مِنَ الدُّنْيَا وَ أَحْسِنْ كَمَا أَحْسَنَ اللَّهُ إِلَيْكَ (قصص / ۷۷) مؤمنانی که نگاه جامع به نیازهای بزرگ خود در دنیا و آخرت دارند از خداوند چنین درخواست دارند : وَ مِنْهُمْ مَنْ يَقُولُ رَبَّنَا آتِنَا فِي الدُّنْيَا حَسَنَةً وَ فِي الْآخِرَةِ حَسَنَةً وَ قِنَا عَذَابَ النَّارِ (بقره / ۲۰۱) حسنه دنیا عبارتند از کرامت ، عزت ، شخصیت ، شهرت به نیکی ، معیشت خوب ، فرزند صالح و همسر پاکیزه و است^۲

در اندیشه والای قرآنی امام خامنه ای (مد ظله) رسیدگی به معیشت مردم در جامعه دینی همپراز تقویت معنویت و رشد فرهنگ اسلامی ترسیم می گردد : « دنیا و آخرت ، رفاه و آرمان ، با هم و در کنار هم قابل

^۱ ۱۵/ ۵/ ۱۳۶۸ دیدار با اعضای مجلس خبرگان رهبری دسترسی در

<https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=2158>

^۲ جوادی آملی ، عبد الله ، تفسیر تسنیم ، ج ۴۶ ، ص ۳۳ و ج ۴۷ ، ص ۵۴۹ .

پیشرفت است. تصور این که جامعه‌ی آرمان‌گرا به حل مشکلات مادی و رفاهی نخواهد رسید، به معنای این است که بگوییم ادیان و مقدسات و معنویات و آرمان‌ها، به فکر دنیا و زندگی مردم نیستند! این، خلاف صریح اسلام و همه‌ی ادیان است.^۱ «اسلام برای رفاه مردم در کنار معنویت مردم به میدان آمده است»^۲ «انقلاب ما براساس یک ایمان بود؛ اما معنایش این نیست که انقلاب نباید به زندگی مردم، به اقتصاد، به نان و به رفاه مردم بپردازد.»^۳

بدیهی است که مراد از دنیای مذموم در آیات و روایات و گفتار و نوشتار علمای علم اخلاق و اصحاب عرفان ناب دینی، تعلق قلبی به مال و منال و جاه و مقام است که بر نهی صریح آن سخن گفته اند. امام خمینی استاد اخلاق و سلوک عرفانی می‌فرماید: «ممکن است یک کسی به یک تسبیحی آن قدر تعلق داشته باشد که یک کس دیگری به یک سلطنت این تعلق را نداشته باشد. این اولی بیشتر به دنیا چسبیده است و آن دومی کمتر. سلیمان بن داود هم سلطان بود، سلطانی که بر همه چیز حکم می‌کرد. لکن آن سلطنت یک سلطنتی نبود که دل سلطان را، دل سلیمان بن داود را به خودش جذب کند.»^۴

إِعْلَمُوا أَنَّمَا الْحَيَاةُ الدُّنْيَا لَعِبٌ وَلَهُوَ وَزِينَةٌ وَتَفَاخُرٌ بَيْنَكُمْ وَتَكَاثُرٌ فِي الْأَمْوَالِ وَالْأَوْلَادِ (حدید / ۲۰) در این آیه دنیای مذموم همان اعتباریات، وابستگی، دلبستگی به جاه و پست و مقام است که قرآن کریم آن را به بازی، سرگرمی، زینت خواهی، تفاخر و تکاثر در ثروت و فرزند یاد می‌کند.^۵ امام خامنه‌ای مظاهر رنگ آمیزی شده و تعلقات فریبنده این جهان را چرب و شیرین دنیا می‌نامد.^۶

^۱ ۱۳۶۸ / ۰۶ / ۰۸ بیانات در دیدار با رئیس‌جمهور و هیئت وزیران دسترسی در

<https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=2170>

^۲ ۱۴ / ۳ / ۱۳۸۲ بیانات در مراسم سالگرد امام خمینی دسترسی در

<https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=3180>

^۳ ۱۴ / ۳ / ۱۳۷۸ بیانات در مراسم سالگرد امام خمینی دسترسی در

<https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=2955>

^۴ صحیفه امام، ج ۱۴، ص ۱۱.

^۵ جواد آملی، عبد الله، تفسیر تسنیم، ج ۴۷، ص ۳۶۵.

^۶ ۱۲ / ۱۳۷۷، بیانات در جلسه‌ی پرسش و پاسخ با مدیران مسئول و سردبیران نشریات دانشجویی دسترسی در

<https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=7571>

۶. معیار سنجش پیروزی های سیاسی

«معنویت»؛ برترین معیار سنجش پیروزی در فضای مبارزات سیاسی و میدان رویارویی با دشمنان اسلام و پیامبران الهی است. سیر تاریخی و سیاسی پیروزی های مسلمانان صدر اسلام از هنگام آغاز بعثت پیامبر (ص) تا اقتدار منطقه ای و جهانی آنان در مدینه النبی نشانگر برتری معنویت دینی بر ابزارهای مادی و تسلیحاتی در معادلات و محاسبات سیاسی قرن اول هجری است. وَ اذْكُرُوا اِذْ اَنْتُمْ قَلِيلٌ مُّسْتَضْعَفُونَ فِي الْاَرْضِ تَخَافُونَ اَنْ يَّخَطِفَكُمْ النَّاسُ فَاَوَاكُمُ وَ اَيَّدَكُمْ بِنَصْرِهِ وَ رَزَقَكُمْ مِنَ الطَّيِّبَاتِ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ (انفال / ۲۶) در این آیه اوضاع سخت گذشته به مؤمنان یاد اوری می شود. خداوند سببان گرفتاری های درونی و بیرونی شان را حل و نقاط ضعفشان را به قوت بدل ساخت و شمارشان را انبوه و امنیت مالی و جانی شان را تأمین کرد.^۱

امام خمینی تحول معنوی مردم و نقش این دگرگونی روحی را منشأ اصلی پیروزی انقلاب اسلامی بر همه قوای استکباری می داند و این انقلاب شکوهمند، بی نظیر و معجزه قرن را نماد عینی پیروزی خون بر شمشیر معرفی می نماید^۲ و کارنامه رزمندگان دفاع مقدس را بر این معیار می سنجد. «در میدان جهاد اکبر با نفس و جهاد اصغر با خصم، واقعیت پیروزی خون بر شمشیر و غلبه اراده انسان را بر شیطان مجسم کردند»^۳

امام خامنه ای به تأثیر این معیار معنوی در پیروزی انقلاب اسلامی و فرو پاشی نظام ستمشاهی و پیدایش مهم ترین منشأ تغییر محاسبات و معادلات سیاسی جهان اشاره دارد و آن را الگویی برای سایر ملت های تحت ستم استکبار معرفی می کند: «ایمان عمیق در بین مردم گسترده شد، آمدند وسط میدان، و خون بر شمشیر پیروز شد و این طبیعت همه جاست؛ همه جا همین جور است. هرجا ملت ها حاضر به فداکاری باشند، جانشان را کف دست بگیرند، بیایند، هیچ قدرتی در مقابل آنها یارای مقاومت ندارد. همیشه خون بر شمشیر پیروز می شود»^۴

۷. معنویت در سیاست دفاعی

قرآن کریم در توصیف صحنه نبرد و رویارویی طالوت و جالوت به نقش اثر بخش عنصر ارزشی معنویت دینی در پیروزی های نظامی اشاره دارد «كَمْ مِنْ فِئَةٍ قَلِيلَةٍ غَلَبَتْ فِئَةً كَثِيرَةً بِإِذْنِ اللَّهِ وَ اللَّهُ مَعَ الصَّابِرِينَ» (بقره / ۲۴۹) هرگاه مسلمانان در صحنه نبرد نامتقارن نظامی با مشرکان و کافران به قدرت معنوی و ایمانی و ارزش های

^۱ جوادی آملی، تفسیر تسنیم، ج ۳۲، ص ۳۱۱ و ۳۱۲.

^۲ ر.ک، صحیفه امام، ج ۶، ص ۴۵ و ج ۷، ص ۱۱۷ و

^۳ صحیفه امام خمینی، ج ۲۰، ص ۳۷.

^۴ ۱۳۹۱/ ۶/ ۲۸، در جمع نیروهای مسلح دسترسی در

<https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=20997>

دینی تکیه نمودند بر دشمنان پیروز می شدند . إِذْ تَسْتَغِيثُونَ رَبَّكُمْ فَاسْتَجَبَ لَكُمْ أَنِّي مُّمِدُّكُمْ بِالْفِ مِنْ الْمَلَائِكَةِ مُرْدَفِينَ (انفال / ۹) وَمَا النَّصْرُ إِلَّا مِنْ عِنْدِ اللَّهِ (انفال / ۱۰) اما در جنگ حنین مسلمانان با اعتماد به افزایش نیروهای رزمی از طلب نصرت و قدرت الهی غفلت ورزیدند در نتیجه بر اثر ترس از هجوم دشمن صحنه نبرد را رها کردند و گریختند وَ يَوْمَ حُنَيْنٍ إِذْ أَعْجَبَتْكُمْ كَثْرَتُكُمْ فَلَمْ تُغْنِ عَنْكُمْ شَيْئًا وَ ضَاقتْ عَلَيْكُمُ الْأَرْضُ بِمَا رَحَبَتْ ثُمَّ وَلَّيْتُمْ مُدْبِرِينَ (توبه / ۲۵)

امام خامنه ای (مد ظله) صلابت مردم قهرمان ایران اسلامی و پیروزی های رزمندگان دلاور دفاع مقدس را مرهون فرهنگ معنوی و نهادینه سازی اعتقادات و باور های دینی در صحنه مبارزات آنان می داند و کاستی های معنوی را عامل ناکامی ها در میدان نبرد معرفی می کند . « این ملت باید پولادین و مرصوص باشد. این پولادین شدن و مرصوص شدن، جز در سایه معنویت امکان پذیر نیست؛ کما این که شما هم در جنگ هر وقت معنویتان بیشتر بود، پیشرفتتان بیشتر بود؛ هر جایی که ناکامی داشتید، اگر بروید تحلیل کنید ، خواهید دید که معنویت هایتان کسری داشته است »^۱

امام خمینی نیز بر این باور است که در ترسیم و تدوین سیاست های راهبردی دفاعی نظام جمهوری اسلامی تسلیحات و تجهیزات نظامی و دفاعی نقش ابزار و امکانات را دارند و هیچگاه معادل ارزش های معنوی و دینی قرار نمی گیرند : « شما گمان نکنید که اتکا به ماورای خدا برای ما بتواند یک کارگشایی بکند، اتکا به خدا بکنید. اگر ما یک روز اتکای خودمان را از خدا برداشتیم و روی نفت گذاشتیم یا روی سلاح گذاشتیم، بدانید که آن روز، روزی است که ما رو به شکست خواهیم رفت »^۲

۸. خداپاوری در واکنش های سیاسی جامعه دینی

باورهای عمیق دینی مردم در برتری قدرت الهی برابر قدرت های پویشی و شیطانی استکبار جهانی و ایمان آنان به تحقق سنت پیروزی اراده خداوند بر همه توطئه های استکبار جهانی ؛ برجسته ترین نماد آمیختگی معنویت در سیاست جامعه دینی به شمار می آید . آیات : «وَاللَّهُ غَالِبٌ عَلَى أَمْرِهِ (یوسف / ۲۱) » و « كَتَبَ اللَّهُ لَأَغْلِبَنَّ أَنَا وَ رُسُلِي إِنَّ اللَّهَ قَوِيٌّ عَزِيزٌ » (مجادله / ۲۱) « وَ إِن جُنَدْنَا لَهُمُ الْغَالِبُونَ » (صافات / ۱۷۳) به غلبه اراده و قدرت الهی بر دسیسه های شیطانی دلالت دارد . این گونه آیات و دیگر آیاتی که چنین تعبیری دارند

^۱ ۱۸ / ۱۱ / ۱۳۷۰ اعضا و فرماندهان سپاه .

^۲ صحیفه امام ، ج ۲۰ ، ص ۷۷ .

به یک اصل کلی نظر دارد که پایان هر مقطع تاریخی حقانیت و اسلام پیروز نهایی است چون این پیروزی حق در نظام هستی تثبیت شده است و عزت و قدرت برای خداست.^۱

در اندیشه و نگاه قرآنی امام خامنه ای نقش مهم معنویت دینی و اعتقاد قلبی مردم به قدرت و اراده الهی در پیروزی های متوالی و شگفت انگیز ملت ایران در رویدادهای گوناگون انقلاب اسلامی و حماسه آفرینی های رزمندگان اسلام در هشت سال دفاع مقدس ظاهر گردید « تکیه بر معنویت بود که توانست همه گره ها را باز کند. وقتی به این ملت می گفتند «دشمنان، همه ی امکانات تسلیحاتی را فراهم آورده اند تا شما را در جنگ شکست دهند» ، جواب ملت این بود که «خدا بالاتر و قوی تر از این هاست.» ملت ایران با این اعتقاد در جنگ تحمیلی، در انقلاب بزرگ اسلامی و در طول تاریخ در همه ی مراحل پیش رفته است. این هم از خصوصیات ملت ایران است. ملت ایران ملت دین باوری است»^۲

۹. اقتدار معنویت در سیاست روابط بین الملل

سیاست خارجی نظام جمهوری اسلامی خط مقدم رویارویی و نبرد دیپلماسی انقلاب اسلامی با سیاست های شیطانی نظام سلطه جهانی است ، ارزش ها و آموزه های معنوی اسلام بهترین و قوی ترین سلاح در این نبرد نامتقارن سیاسی و فرهنگی است که می تواند استواری و پایداری نظام اسلامی را در جهان پر آشوب و فتنه صیانت کند . بر این اساس ، رشد ، بالندگی و گسترش ، نفوذ و اقتدار معنوی و فرهنگی انقلاب اسلامی در چهل و شش سال اخیر سر درگمی دشمنان را پدید آورده است و اردوگاه استکبار جهانی را به استیصال کشانده است . كَزَرْعٍ اُخْرِجَ شَطَآءٌ فَآزَرَهُ فَاسْتَغْلَظَ فَاسْتَوَى عَلَى سُوْقِهِ يُعْجِبُ الزُّرَّاعَ لِيَغِيظَ بِهِمُ الْكُفَّارَ (الفتح / ۲۹) این مثال اشاره دارد که افزودن شمار مؤمنان کافران را به خشم می آورد^۳

امام خامنه ای (مدظله) رشد روز افزون نهال ثمر بخش انقلاب و تنومندی شجره طیبه نظام جمهوری اسلامی را نشانه اقتدار معنوی و علامت یأس و خشم دشمنان اعلام می دارد : « این نهال طیب اسلامی، به وسیله ی آن

^۱ جوادی آملی ، عبد الله ، تفسیر تسنیم ، ج ۷۶ ، ص ۳۵۷ .

^۲ ۱۳۷۳/۱/۲۴ در دیدار با ارتشیان دسترسی در ۲۷۰۹ <https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=2709>

^۳ تفسیر تسنیم ، ج ۷۳ ، ص ۵۵۸ .

دست ملکوتی و معنوی در سرزمین فطرت انسان غرس شد و امام (ره) ده سال از او محافظت کرد. این، دیگر تمام شدنی نیست. امروز، این گونه شده است و همین نکته، دشمنان را عصبانی می کند»^۱

هر یک از سفیران و کارگزاران سفارت خانه ها و یا نمایندگی های ایران در عرصه بین الملل نماینده نظام مستحکم معنوی و پیام آور آموزه های دین هستند ؛ از این رو امام خامنه ای آنان را به اهتمام بر رعایت موازین شرع و اخلاق دینی فرا می خواند تا به دام پروتکل های تشریفاتی غیر دینی و یا تجملات غربی گرفتار نگردند و عظمت و اقتدارشان را در رشد معنویت دینی جستجو کنند و صلابتشان همواره نزد دیگران محفوظ بماند : « سفرای ما در نمایندگی های خارجی ، بر حفظ صددرصد تقیدات و ظواهر اسلامی نسبت به خود و خانواده ها و همکارانشان مراقبت کنند و این مسأله را در گزینش ها رعایت نمایند. به هیچ وجه در این مسأله انعطاف و نرمش نشان ندهید که قوام شخصیت شما و شخصیت دیپلماسی ما ، به این است جایی که ما پابندی و اعتقاد دینی قوییی نشان دهیم ، دشمن در ما چیزی از قدرت را احساس خواهد کرد که چون او را درست نمی شناسد ، ابهت آن در دلش جای خواهد گرفت. چنین اعتقاد و اقتداری ابهت است و الا این اقتدارهای معمولی و ظاهری - چون پول و ثروت و علم و تسلیحات و .. قابل فهم و تشخیص است و خیلی ها هم بیشتر از ما از آن برخوردارند »^۲.

۱۰. حج کانون معنویت سیاسی جهان اسلام

دستور قرآنی برائت از مشرکان در طول تاریخ برای شکستن بُت های خود ساخته جاهلیت صدر اسلام تا بُت های طاغوتی عصر تمدن نوین ؛ سیاسی ترین رویداد سالانه مسلمانان جهان است که از متن اعمال معنوی ترین مناسک دینی اسلام یعنی حج بر می خیزد .

^۱ ۱۰/ ۱۲/ ۱۳۶۸ در دیدار با پاسداران انقلاب اسلامی دسترسی در <https://farsi.khamenei.ir/speech-۲۲۷۲-content?id=>

^۲ ۵/۳۱۸/ ۱۳۶۸ بیانات در دیدار وزیر، مسئولان وزارت امور خارجه و رؤسای نمایندگی های جمهوری اسلامی ایران در خارج از کشور .
دسترسی در <https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=۲۱۶۷>

بَرَاءَةٌ مِنَ اللَّهِ وَرَسُولِهِ إِلَى الَّذِينَ عَاهَدْتُمْ مِنَ الْمُشْرِكِينَ (التوبه ۱) وَ أَذَانٌ مِنَ اللَّهِ وَرَسُولِهِ إِلَى النَّاسِ يَوْمَ الْحَجِّ الْأَكْبَرِ أَنَّ اللَّهَ بَرِيءٌ مِنَ الْمُشْرِكِينَ وَرَسُولُهُ (التوبه ۳) براءت از مشرکان به معصومان (ع) اختصاص ندارد و آیه مورد گفتگو به مسلمانان دستور می دهد به سنت ابراهیمی براءت عمل کنند . اعلام براءت نشان آزادی مسلمانان است و باید فراگیر و آشکار باشد.^۱

امام خمینی بزرگ پرچمدار احیای حج ابراهیمی در قرن حاضر ، تبلور سیاست در مناسک دینی حج را یکی از اسرار حج می داند : « مکه مکرمه را با هماهنگی زائران سراسر جهان به کانون فریاد علیه ستمگران تبدیل کنید ؛ که این یکی از اسرار حج است. »^۲

در اندیشه قرآنی امام خامنه ای (مدظله العالی) آمیختگی معنویت با سیاست در مناسک حج با ابراز اعتقاد به توحید و نفی و طرد مشرکان و شیاطین تجلی می یابد : « حج ، کانون معارف اسلام و بیان کننده ی سیاست کلی اسلام برای اداره ی زندگی انسان است. حج، مظهر توحید و نفی و رمی شیطان و تکرار شعار ابراهیم (علیه السلام) است »^۳ فرصت براءت که باید با شرکت همه ی حج گزاران از همه جا مغتنم شمرده شود، یکی از گویاترین مناسک سیاسی در این فریضه ی جامع الاطراف است^۴ « براءت از مشرکان و بیزاری از بُت ها و بُتگران، روح حاکم بر حج مؤمنان است. جای جای حج، نمایشگر دل سپردن به خدا و سعی و تلاش در راه او، و براءت از شیطان و رمی و طرد او و جبهه گیری در برابر اوست. »^۵

۱۱. نور و ظلمت در کارکرد های سیاستمداران

مبانی دینی ، معرفتی و انگیزه و هدف سیاستمداران و کارگزاران حکومت های جهان در طول تاریخ بهترین شاخص و معیار مرزبندی شناخت آمیختگی معنویت در سیاست یا سلطه طلبی و حفظ منافع دنیایی آنان است که در آموزه های وحی به نور و ظلمت تعبیر شده است . اللَّهُ وَلِيُّ الَّذِينَ آمَنُوا يُخْرِجُهُم مِنَ الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ وَ الَّذِينَ كَفَرُوا أُولَئِكَ هُمُ الظَّاغُوتُ يُخْرِجُونَهُمْ مِنَ النُّورِ إِلَى الظُّلُمَاتِ أُولَئِكَ أَصْحَابُ النَّارِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ (بقره / ۲۵۷) مبدأ فاعلی اخراج از ظلمت به سوی نور فقط خداست . مؤمنان یک ولی دارند و هدف آنان نیز نورانی شدن است ولی کافران اولیای گوناگون دارند که به شمار آن ها اهداف تاریک خواهند داشت .^۶

^۱ تفسیر تسنیم ، ج ۳ ، ص ۲۱۰ و ۲۳۸ .

^۲ صحیفه امام ، ج ۱۸ ، ص ۹۷ .

^۳ پیام به حجاج بیت الله الحرام ، ۱۴ / ۴ / ۱۳۶۸ . دسترسی در ۲۱۲۶ <https://farsi.khamenei.ir/message-content?id=۲۱۲۶>

^۴ همان ، ۱ / ۷ / ۱۳۹۴ . دسترسی در ۳۰۸۴۷ <https://farsi.khamenei.ir/message-content?id=30847>

^۵ همان ، ۲۷ / ۹ / ۱۳۸۶ . دسترسی در ۲۷۷ <https://farsi.khamenei.ir/message-content?id=277>

^۶ تسنیم ، ج ۱۲ ، ص ۱۹۴ .

امام خامنه ای (مدظله العالی) نور ظلمت در سیاست این گونه تبیین می نماید : « اگر بر ملتی، بر کشوری، بر هیئت حاکمه‌ای، بر فردی، شهوات غالب شد، خشونت ناشی از حیوانیت غالب شد، حرص غالب شد، دنیاداری و دنیاطلبی غالب شد، این ظلمات است؛ حرکت ظلمانی است، جهت ظلمانی است، هدف هم ظلمات است. اگر نه، معنویت غالب شد، دین غالب شد، انسانیت غالب شد، فضائل اخلاقی غالب شد، خیرخواهی غالب شد، صدق و راستی غالب شد، این می‌شود نورانیت اسلام »^۱

۱۲. اسوه های مدیریتی آمیختگی معنویت در سیاست

نظام نبوی و علوی بهترین و جامع ترین الگوی آمیختگی معنویت در سیاست نظام اسلامی است. پیامبر گرامی اسلام (ص) پایه های سیاست را بر بنیان های دیانت و معنویت استوار ساخت و حضرت علی علیه السلام در وصایای حکومتی به والیان و ترسیم برنامه های سیاسی و همچنین هنگام مواجهه با مخالفان سیاست های عدالت طلبانه ایشان ؛ همیشه اخلاق دینی و حدود الهی رعایت می کرد امام خمینی برجسته ترین تربیت یافته مکتب و آموزه های وحی و سیره و سنت نبوی و علوی و احیاگر نظریه دینی آمیختگی معنویت در سیاست است بنا بر این از نگاه امام خامنه ای (مدظله العالی) شایسته است که کارگزاران نظام جمهوری اسلامی سیره این بزرگواران را الگو خود قرار دهند

۱۲/۱. پیامبر گرامی اسلام (ص) (سیره نبوی)

لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِي رَسُولِ اللَّهِ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ لِّمَن كَانَ يَرْجُوا اللَّهَ وَالْيَوْمَ الْآخِرَ وَ ذَكَرَ اللَّهَ كَثِيرًا (احزاب / ۲۱) پیامبر اکرم (ص) اسوه ای نیکو و شایسته ای برای موحدان و مؤمنان هست آیه به طور مطلق بیان شده است و آن حضرت در جهان شناسی ، جهان داری و جهان آراییی اسوه ای شایسته است^۲

امام خامنه ای (مد ظله العالی) شخصیت سترگ و سیره جامع پیامبر گرامی اسلام را اسوه همه عرصه های زندگی مسلمانان قرار می دهد «خدای متعال به ما مسلمانان دستور داده است که از پیامبرتبعیت کنیماین تبعیت در همه چیز زندگی است»^۳

^۱ ۱۳۸۶/ ۶ / ۳۱ بیانات در دیدار با مسئولان و کار گزاران نظام اسلامی
دسترسی در <https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=3402>
^۲ تسنیم ، ج ۶۵ ، ص ۶۶۶ و ۶۶۸ .

^۳ ۱۳۷۰/۷/۵ خطبه های نماز جمعه تهران دسترسی در <https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=۲۴۹۷>

۱۲/۲. سیره علوی

« سیاست امیرالمؤمنین هم ، آمیخته‌ی با معنویت است ، آمیخته‌ی با اخلاق است ، اصلاً منشأ گرفته‌ی از معنویت علی و اخلاق اوست. سیاست اگر از اخلاق سرچشمه بگیرد، از معنویت سیراب بشود، برای مردمی که مواجه با آن سیاستند، وسیله‌ی کمال است، راه بهشت است »^۱

۱۲/۳. امام خمینی

« در حالی که معنویت و ارزش های اخلاقی در دنیای معاصر افول کرده بود و به ماده و جسم بهای بیشتر داده می‌شد، امام عزیز معنویت را زنده کردند. شخصیت امام (ره) با هیچ‌کدام از رهبرهای دنیا قابل مقایسه نیست؛ او را فقط با پیامبران و اولیا و معصومان (ع) می‌توان مقایسه کرد. او شاگرد و دنباله‌رو آنها بود »^۲

۱۳. آسیب های تفکیک سیاست از معنویت دینی

جریان های فکری و سیاسی دین ستیز در نظریه پردازی های خود همواره به تضاد ، تقابل و یا بیگانگی سیاست از معنویت دینی می پردازند . پیشینه این جریان انحرافی در جهان اسلام به دوران حکمرانی غاصبانه امویان و عباسیان باز می گردد و در غرب نیز در عهد رنسانس تفکیک آموزه های دینی از سیاست و علم و صنعت قوت گرفت . مبنای فکری این جریان مستمر و دامنه دار تاریخی بیشتر بر مدار حفظ منافع مادی و سلطه طلبی می چرخد. بنا بر این نظام هایی که از آموزه های دینی در سیاست ورزی یا سیاست مداری دوری می گزینند همواره با بحران های گوناگون اجتماعی و چالش های پیچیده سیاسی روبرو هستند . بخشی از آسیب های دوری معنویت از سیاست در اندیشه دینی و قرآنی امام خامنه ای عبارتند از :

۱۳/۱ . خسارت مادی و معنوی

غفلت از امور معنوی و سستی در حفظ ارزش های الهی زیان های مالی و فرهنگی را پدید می آورد « وَ مَنْ أَعْرَضَ عَنْ ذِكْرِي فَإِنَّ لَهُ مَعِيشَةً ضَنْكًا (طه / ۱۲۴) فرد یا جامعه ای که بی راهه می رود نه آسمان به سود اوست نه زمین به کامش است بلکه گرفتار فشار و سختی های آسمان و زمین خواهد شد . تنگی و سختی بدنی و روحی ، فردی و اجتماعی به اعراض کنندگان از یاد خدا اختصاص دارد .^۳ امام خامنه ای (مدظله العالی) دوری از معنویت در همه امور زندگی را منشأ زیان های گوناگون می داند : « عزیزان من! تجربه‌ی کاری ما این

^۱ ۲۰ / ۶ / ۱۳۸۸ خطبه‌های نماز جمعه‌ی تهران دسترسی در <https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=8033>

^۲ ۱۸ / ۳ / ۱۳۶۸ بیانات در جمع فرماندهان کمیته انقلاب اسلامی

دسترسی در <https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=۲۰۸۰>

^۳ تفسیر تسنیم ، ج ۵۵ ، ص ۴۴۷ .

است. حال بگذریم از مفاهیم و معلومات و دانسته‌هایی که علما بلدند و به دیگران ، به ما و به همه یاد دادند. غیر از آن‌ها ، تجربه‌ی کاری ما این است که اگر ملتی که در راه صلاح و فلاح و انقلاب و تحوّل حقیقی حرکت می‌کند ، از معنا صرف‌نظر کرد و دور معنویت خط کشید اگر بهره‌ی خود را از معنویت نبرد در جهت سیاسی و مادی هم استفاده نخواهد کرد.^۱»

۱۳/۲. لغزش‌های سیاسی (ریزش‌ها)

تلخ‌ترین رویداد نهضت‌های انبیای الهی ناپایداری همراهان و یاران انقلاب در مسیر هدایت و کمال انسانی است « وَ أَتْلُ عَلَيْهِمْ نَبَأَ الَّذِي آتَيْنَاهُ آيَاتِنَا فَانْسَلَخَ مِنْهَا فَاتَّبَعَهُ الشَّيْطَانُ فَكَانَ مِنَ الْغَاوِينَ (اعراف / ۱۷۵)

کسانی که از کرامت و آیات الهی برخوردار گردند ولی به دلیل دنیازدگی و پیروی از هوای نفس سبب شود تا از جامعه ایمان و تقوا دور شوند ؛ شیطان آنان را پیرو خود قرار می‌دهد و در پوشش ولایتش در می‌آورد . بلعم باعورا نخست عالمی پرهیزکار بود بدین جهت از آیات و کرامات الهی برخوردار شد اما در این راه پایداری نکرد و سرانجام از آن جدا گردید.^۲

إِنَّ الَّذِينَ ارْتَدُّوا عَلَىٰ أَدْبَارِهِمْ مِنْ بَعْدِ مَا تَبَيَّنَ لَهُمُ الْهُدَىٰ الشَّيْطَانُ سَوَّلَ لَهُمْ وَأَمْلَىٰ لَهُمْ (محمد / ۲۵)

کسانی که پس از ایمان و پذیرش نبوت و رسالت پیامبر ، شیطان آن‌ها را می‌فریبد و کار زشتشان را زیبا جلوه می‌دهد^۳

ناتوانی برخی انقلابیون و پیروان امام خمینی (ره) بر استقامت و استواری بر حفظ راه امام و انقلاب در تاریخ پر نشیب و فراز انقلاب و نظام جمهوری اسلامی و لغزش در برابر وسوس نفسانی و شیطانی در بیانات تحلیلی امام خامنه‌ای یکی از عبرت‌های دروان معاصر است « خیلی‌ها بودند که در اوّل کار همین جور خصوصیات را داشتند، انقلابی بودند، پُرتوان بودند، پُرانرژی بودند، با حرارت حرف می‌زدند، با حرارت کار می‌کردند، لکن به مرور زمان نتوانستند در مقابل وسوسه‌ها مقاومت کنند؛ وسوسه‌ی مال، وسوسه‌ی مقام، وسوسه‌ی شهرت، وسوسه‌ی نام و نشان. نتوانستند مقاومت کنند، راه کج شد، رفتار عوض شد، گاهی به ۱۸۰ درجه اختلاف با اوّل کار منتهی شد. »^۴

^۱ ۱۳۷۶/۱۲/۱۳ در دیدار با دست‌اندرکاران حج و آقای ری شهری دسترسی در ۲۸۷۶ <https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=۲۸۷۶>

^۲ تفسیر تسنیم ، ج ۳۱ ، ص ۱۷۰

^۳ تفسیر تسنیم ، ج ۷۳ ، ص ۲۸۷ .

^۴ ۱۴۰۰/۳/۶ بیانات در ارتباط تصویری با نمایندگان مجلس شورای اسلامی

قرآن در آیه وَاَلَمْ تَدْنِ عَيْنُكَ اِلَى مَا مَتَّعْنَا بِهِ اَزْوَاجاً مِنْهُمْ زَهْرَةَ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا لِنَفْتِنَهُمْ فِيهِ وَ رَزَقُ رَبِّكَ خَيْرٌ وَ اَبْقَى (طه/۱۳۱) و نیز دیگر آیات متعدد^۱ توجه مؤمنان و کارشناسان متعهد سیاسی دینی به زرق و برق و چرب و شیرین دنیا را دلیل اصلی فرسایش و کاهش ارزش های معنوی جامعه معرفی می کند

امام صادق (ع) منشأ هر خطایی را دوستی دنیا می داند.^۲ امام خامنه ای دنیا گرایی پرچمداران سیاست دینی در عصر حاضر را به شدت مذمت می کند :

« آقایان علما! ما اگر امروز بخواهیم از اسلامی که با این اقتدار در صحنه ی سیاست دنیا ظاهر شده است، دفاع بکنیم، هر گروهی سهم و وظیفه ای دارند. آنچه که وظیفه ی ما معلمان است و آنچه که لازم است، این است که ما باید این جامعه و یا این حرکتی را که به سمت معنویت می رود، با معنویت منطقی و مستدل و صادقانه یی که از خود ما بروز می کند، تضمین کنیم. وظیفه ی امروز ما این است. در علم داران دین نباید چیزی مشاهده بشود که رایحه ی دوری از معنویت از آن استشمام گردد؛ و آلا حرکتی که به سمت معنویت است، ضربه خواهد خورد. چیزی که از آن، بوی علاقه مندی به دنیا و زخارف آن و خودپرستی و منیت و تنازع برای امور دنیوی استشمام بشود، هم از جهت عملی و علمی و هم از جهت عمق بخشیدن به فکر دینی و اسلامی در مردم، ضربه وارد خواهد آورد. »^۳

۱۴. سیاست و تمدن غربی در ترازوی نقد معنویت قرآنی

پیشینه علم و فن آوری تمدن غرب وام دار پیشرفت های علمی جهان اسلام و دیگر کشورهای آسیای شرقی و به تعبیری « شرق تمدنی » است . اما این توسعه صنعتی و علمی بدون معنویت رشد یافت و به مرور زمان سیاستمداران غربی را از توجه به آموزه های هدایت بخش دینی دور ساخت تا آن جا که کشتار و غارت و خوی درندگی جایگزین اخلاق دینی و انسانیت قرار گرفت قرآن این گونه انسان نماها را از نظر خصلت رفتاری در ردیف چهار پایان نام می برد : وَ الَّذِينَ كَفَرُوا يَتَمَتَّعُونَ وَ يَأْكُلُونَ كَمَا تَأْكُلُ الْأَنْعَامُ وَ النَّارُ مَثْوًى لَّهُمْ)

^۱ وَلَا تَعْرُوكُمْ الْحَيَاةُ الدُّنْيَا وَ لَا يَغُرُّكُمْ بِاللَّهِ الْعَرُورُ (لقمان / ۳۳) فَلَا تَمْدَنَّ عَيْنُكَ اِلَى مَا مَتَّعْنَا بِهِ اَزْوَاجاً مِنْهُمْ (حجر / ۸۸) وَ اصْبِرْ نَفْسَكَ مَعَ الَّذِينَ يَدْعُونَ رَبَّهُمْ بِالْغَدَاةِ وَ الْعَشِيِّ يُرِيدُونَ وَجْهَهُ وَ لَا تَعْدُ عَيْنَاكَ عَنْهُمْ تُرِيدُ زِينَةَ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَ لَا تُطِعْ مَنْ اَغْفَلْنَا قَلْبَهُ عَنْ ذِكْرِنَا وَ اتَّبَعَ هَوَاهُ وَ كَانَ اَمْرُهُ فُرْطاً (كهف / ۲۸) يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اِنْ كَثُرَ مِنْ الْاَخْبَارِ وَ الرُّهْيَانِ لِيَأْكُلُونَ اَمْوَالِ النَّاسِ بِالْبَاطِلِ وَ يَصْنَعُونَ عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ وَ الَّذِينَ يَكْنِزُونَ الذَّهَبَ وَ الْفِضَّةَ وَ لَا يُنْفِقُونَهَا فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَبَشِّرْهُمْ بِعَذَابٍ اَلِيمٍ (توبه / ۳۴)

^۲ رَأْسُ كُلِّ خَطِيئَةٍ حُبُّ الدُّنْيَا. اصول کافی، « کتاب الایمان و الکفر »، « باب حبِّ الدُّنْيَا وَ الحرص علیها »، حدیث ۱.

^۳ ۲۲ / ۰۲ / ۱۳۶۹ سخنرانی در دیدار با روحانیون و ائمه ی جمعه و جماعات استان مازندران

دسترسی در ۲۳۰۷ <https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=>

محمد ص / ۱۲) آنان که اهل ایمان نیستند و ولایت الهی را نپذیرفتند از لذت های حیوانی مانند خوردن و خوشگذرانی بهره می برند و به محور شکم و شهوت می اندیشند.^۱

فرهنگ حاکم بر فضای سیاسی کشور های غربی از نگاه قرآنی امام خامنه ای یکی از مصادیق تفسیر این آیه کریمه است « کشورهای دور از معنویت- مثل بسیاری از جوامع اروپایی و غیر آنها که البته بین این کشورها هم کم و بیش افراد اهل معنا هستند- نظام، نظام غیر معنوی و مادی است. در آنجا، مردم سرگرم زندگی و مادیّت و تأمین شکم و رفاهند و اصلاً از معنویت و ارتباط قلبی با خدا و توجه و ذکر و دعا و تضرع و گریه و نافله، یادشان نمی آید و در غفلت کامل- که بزرگترین بلا و آفت برای انسان است و او را از همه ی خیرات موجود محروم می کند- به سر می برند. »^۲

إِذَا تَوَلَّى سَعَى فِي الْأَرْضِ لِيُفْسِدَ فِيهَا وَيُهْلِكَ الْحَرْثَ وَالنَّسْلَ وَاللَّهُ لَا يُحِبُّ الْفُسَادَ (بقره / ۲۰۵) طاغیان و یاغیان با شعله ور ساختن جنگ در گستره زمین ، نا امنی و جنگ را جایگزین امنیت و حیات می کنند و همه منافع اقتصادی و انسانی را به نابودی می کشانند و جامعه را فاسد و حرث و نسل را تباه می سازند^۳

سیاست منهای اخلاق و ارزش های غربی در نگاه قرآنی امام خامنه ای میوه های تلخی را به جامعه ارائه می دهد: « یکی از چیزهایی است که در نتیجه ی تفکیک علم از معنویت، سیاست از معنویت و دولت از اخلاق در اروپا اتفاق افتاد. دو جنگ جهانی اول و دوم هم از همان میوه های تلخ بود. کمونیسم و حکومت های اختناق مارکسیستی هم جزو نتیجه ها و میوه های تلخ جدایی حرکت علمی و صنعتی از معنویت بود. ویران شدن کانون خانواده، سیلاب فساد جنسی و طغیان سرمایه داری افراطی، همه نتایج همان تفکیک است. . . . این نتایج بطور قهری به دنبال آن هست. معنویت از دستگاه سیاست حذف شده است. »^۴

نتیجه گیری

در منظومه فکری مبتنی بر آموزه های وحیانی امام خامنه ای (مد ظله) مفاهیم جدید و مدرن سیاسی با مبانی قرآنی بازخوانی ، باز آفرینی ، تحلیل و تفسیر می گردد . بنا براین از منظر اندیشه های قرآنی معظم له در فرهنگ و مکتب جامع ، انسان ساز ، حیات بخش و تمدنی اسلام ناب محمدی (ص) معنویت به سیاست

^۱ تسنیم ، ج ۷۳ ، ص ۲۰۲ .

^۲ ۱۳۶۸/ ۹ / ۲۲۲ . بازرسان و ناظران شورای نگهبان

^۳ تسنیم ، ج ۱۰ ، ص ۲۱۷ .

^۴ (۱۳۸۳/۰۳/۱۴) بیانات در مراسم پانزدهمین سالگرد ارتحال امام خمینی (ره)

جهت می بخشد و هدایت جوامع بشری و سعادت و کمال انسان را تا ابد تضمین می کند. التزام عملی سیاستمداران در شکوفایی و تبلور شاخصه های معنویت در سیاست بر مبنای منظومه اندیشه های قرآنی امام خامنه ای (مدظله) منشأ مشروعیت دینی و مقبولیت مردمی درونی نظام اسلامی و برجسته ترین مؤلفه عزت ، اقتدار نظام جمهوری اسلامی و در نهایت استیصال دشمنان در عرصه رویارویی همه جانبه با نظام مقتدر اسلامی است .

ارزش های متعالی اسلام و آموزه های وحیانی برترین شاخص در فهم عمیق تمایز و مغایرت های سیاست دینی با دیگر سیاست های حاکم در نظام بین الملل است . زیرا نگاه ها و تفسیرهای غیر معنوی سیاستمداران فاقد آشنایی به مبانی دینی ، سیاست را بر مدار قدرت برتر و حاکمیت ظاهری و دنیایی و مادی تفسیر می کنند . و در اندیشه قرآنی مقام معظم رهبری (مد ظله العالی) مغایرت بنیادین روش جاری آمیختگی معنویت در سیاست نظام جمهوری اسلامی با دیگر نظام های رایج بین الملل و بیگانه با معنویت دینی در همین نکته نهفته است .

غفلت از اندیشه های ناب و قرآنی رهبری زمینه ساز انحراف در سیاست دینی و بازگشت ناهنجاری هایی همانند دروغ ، نیرنگ . نفاق دوران طاغوت به عرصه سیاست و مشوه جلوه دادن نظام اسلامی در افکار عمومی است ؛ هم چنان که اکنون دوری از معنویت دینی در سیاست و روش های سلطه جویانه سیاستمداران غرب ، دنیا را به سمت شیطنیت و توحش و جنگ سوق داده است . بنا براین رسالت اصلی نظام سیاسی مبتنی بر آموزه های وحی حرکت در مسیر تمدن نوین اسلامی است و این مطلوب فقط با تجلی معنویت و به خصوص تقویت ایمان و باورهای دینی در نظام سیاسی تحقق می یابد .

کتابنامه

• قرآن کریم

۱. ابوالحمد ، عبدالحمید ، مبانی علم سیاست ، انتشارات توس ، ۱۳۶۸ .
۲. آقا بخشی ، علی ، فرهنگ علوم سیاسی ، مرکز اطلاعات و مدارک علمی ایران ، تهران ، ۱۳۷۴
۳. انوری ، حسن ، فرهنگ بزرگ سخن ، انتشارات سخن ، ۱۳۸۱ .
۴. جوادی آملی ، عبدالله ، تفسیر تسنیم ، انتشارات اسرا ، قم

۵. خامنه ای، سیدعلی. بیانات. دسترسی در <https://farsi.khamenei.ir> w.w.w.
۶. خمینی، روح الله، ولایت فقیه، مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام، چاپ هفتم، ۱۳۷۷،
۷. خمینی، روح الله، شرح چهل حدیث، مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی
۸. خمینی، روح الله، صحیفه امام، مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی، تهران، ۱۳۸۹.
۹. دهخدا، علی اکبر، لغت نامه دهخدا، مؤسسه انتشارات و چاپ دانشگاه تهران، ۱۳۷۲.
۱۰. صدری افشار، غلامحسین، فرهنگ فارسی امروز، مؤسسه نشر کلمه، ۱۳۷۳.
۱۱. طبرسی، تفسیر مجمع البیان، انتشارات ناصر خسرو، ۱۳۷۲.
۱۲. طریحی، مجمع البحرین، دفتر نشر فرهنگ اسلامی، ۱۳۶۷
۱۳. عزتی، ابوالفضل، سیاست در اسلام، انتشارات هدی، ۱۳۶۱.
۱۴. کلینی، محمد، اصول کافی؛ دار التعارف، بیروت
۱۵. معلوف، لوئیس. المنجد، انتشارات اسماعیلیان، ۱۳۶۲
۱۶. مکارم شیرازی، ناصر، تفسیر نمونه، دارالکتب الاسلامیه